

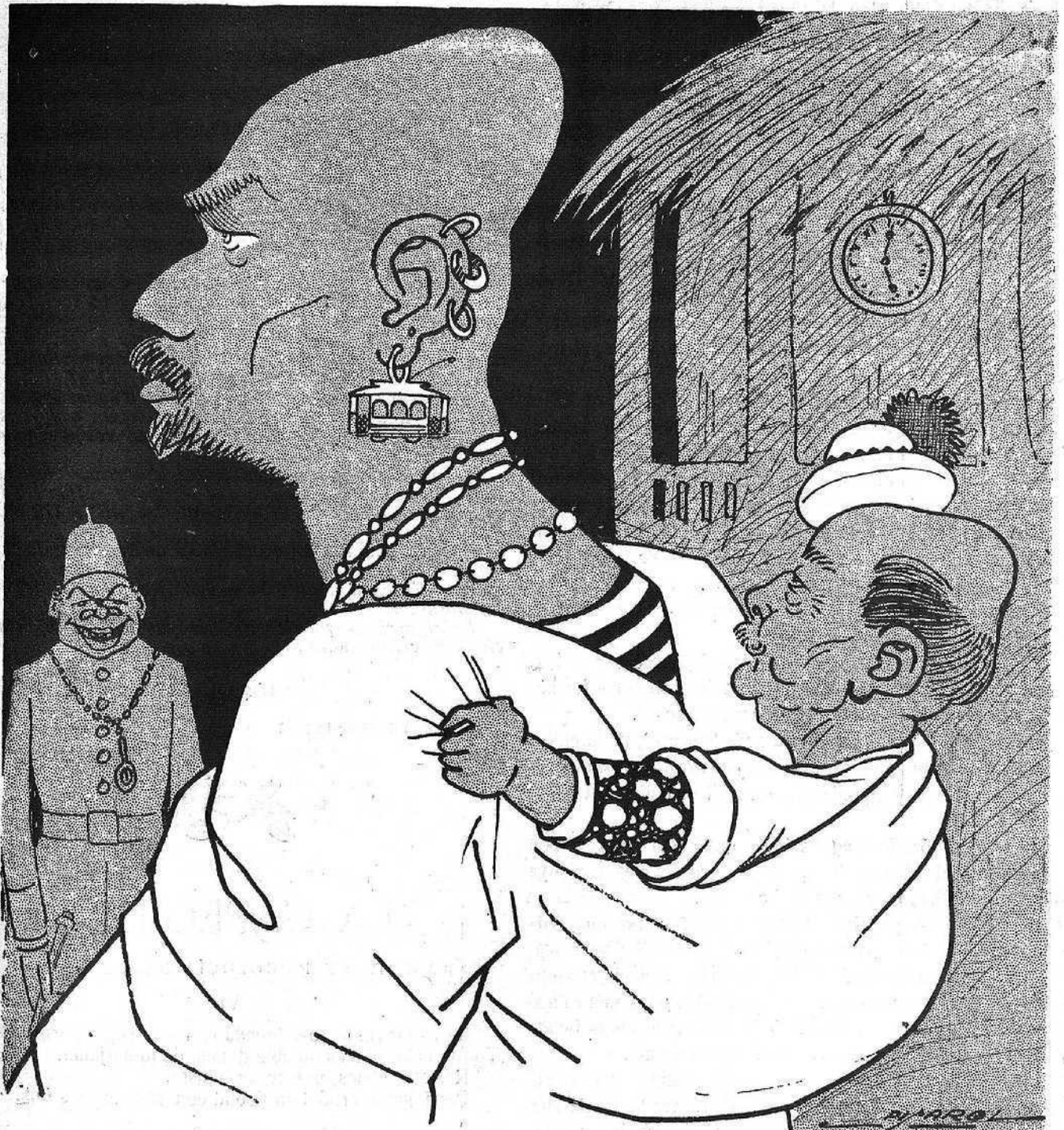
L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA 28 DE MARÇ DE 1913

NÚM. 1787 — ANY XXXV

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims — Atrassats: 20

EL SENEGAL A BARCELONA

Tipus de raça «Laobe». (Aquest exemplar no pot dir-se del tot negre, però ningú negarà que és d'un moreno bastant pujat).

Armats que fugen

Sembla que està comprovat que, durant una d'aqueixes processons de Setmana Santa, els armats que escoltaven a les cacurilles apretaren a córrer, a l'oïr detonar unes piulles. El cronista, fortament preocupat per malastrugueses domèstiques, al saber la dispersió dels mercenaris romans de la barriada del Poble Nou, ha tingut uns instants de regosig. Ens hem imaginat l'escena. Tot el llautó, plomalls, capes de color d'escarlata, llances, cuiraces i escuts, arremolinant-se en desordre a impuls del pànic. Un pànic produït per cinc cèntims gastats en pólvora! Això ens fa veure que'ls armats de la nostra crònica estaven fermament compenetrats del seu ofici arcaic, malgrat una anacrònica trompeta que sonaven, per a indicar als fidels quan calia aturar-se i quan calia prosseguir la marxa. Les mateixes legions de Cèsar haurien sigut dispersades a l'oïr espetegar la pólvora, aleshores insospitada. Lo que s'anomena valor té els seus límits, naturalment, lo mateix en els armats que en els altres homes.

Mes nosaltres, que hem sostingut aqueixa teoria amb perill evident de despertar recels sempre enutjosos, al trobar, encara que en petita escala, un fet que la confirma, no hem pogut menys de sentir-nos contents.

La por que feia córrer els exèrcits de Napoleó davant d'un Blücher, era la mateixa que feia córrer als armats del Poble Nou a l'oïr la piula disparada per un noi. Tots corrien amb l'arma a la mà, sense pensar que havien sigut valents.

En nostres dies, la possibilitat de que pugui girar-se l'esquena a l'enemic, siga aquest un tro de l'estanc, siga quelcom que valgui més, fins ha sigut negada.

I bé: ara un fet imperceptible ha vingut a posar les coses en clar.

Pobres armats! Ells han tingut, a la fi, que ésser el descrèdit de la disciplina. Ni l'aiguarden és prou per a fer hèroes, en nostre segle rublert d'egoisme personal.

Nosaltres pensem, emprò, en aquells armats de la ciutat heroica d'on som vinguts—allí en diuen *manaies*—i ens assalta el dubte de si aquells *manaies* s'haurien portat altrament.

En tot cas fóra la sang bàrbara, que encara perdura en aquelles encontrades, en les quals se crien els més ferrenys i típics, que'ls hauria sostingut el coratge.

Les ciutats progressives no poden pas reclutar una dotzena de valents que sostinguin l'honor de l'uniforme romà. Cal instaurar un còdic de ferro i cal que funcionin consells de guerra per als armats que acaben de llençar damunt l'institució una taca vergonyosa. Això és tant serio com la fallida d'altres honors que's mantenen amb veritable zel.

O es retiren definitivament de la circulació, o, si circulen, és precis que ho facin amb dignitat. La sorda ironia amb que eren mirats fins ara, es convertirà, si no hi hà esmena, en befa descarada.

Abans que esdevingui tal cosa, i que l'armat mal armat en faci una de les seves, no hi hà més remei que emparar-lo d'alguna manera.

Còm? Oh!, nosaltres no'ns sentim pas amb forces per a legislar; nosaltres abatirem l'armat per inútil; mes, si això no pot ésser, que se'l doti al menys de privilegis que'l facin respectable.

La nostra alegria, al veure'l fugir, és tant superficial, que renunciariem de bon grat a ella, a canvi de no veure'l ni en pintura.

P. BERTRANA

CARTA OBERTA

Sr. D. Pompeu Fabra.

Present.

Honorable senyor: vós, que sòu la primera autoritat filològica del nostre món català—i una de les primeres del món llatí,—podríeu apoiar una reforma urgent en el vocabulari i en la gramàtica de la llengua d'en Llull i d'Ausiàs March.

Me refereixo al verb fofatjar i als mots que d'aital verb podrien derivar-se.

Heu meditat, pot-ser, en tota la força d'aquest mot? En les seves derivacions? En les seves aplicacions socials i econòmiques?

Vós trobeu un amic; està content, està alegre, està de cara a la vida. —Aquest amic,—dieu vós, resumint una serie de reflexions sobre l'optimisme,—EST. FOSFATAT...—

Al contrari: heus-aquí un senyor trist, d'aquests que semblen esporuguits davant els aconteixements ordinaris de l'existència. —Aquest senyor,—continueu, vós, resumint,—ESTÀ DESFOSFATAT...—

Que vós teniu confiança en la vostra darrera obra sobre gramàtica catalana, i voleu que se'n parli. —Home,—direu al crític d'un diari,—FOSFATEU-ME LA MEVA GRAMÀTICA...—

Que vós teniu interès en col·locar un exemplar de La Capelleta, d'en Diego Ruiz, entre'ls vostres coneguts. Doncs, direu: —Escolteu, Massó, perquè no fofateu aquest follet extraordinari?—

I així, així, senyor Fabra.—Penseu en totes les aplicacions del verb fofatjar aplicat a la literatura.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Barcelona, 27 de Març de 1913.

LA CAPELLETA (1)

ASSAIG DE PSICOLOGIA BARCELONINA

VI

La ciutat resta abandonada així a un règim permanent de Tonticracia, el més odiable domini de la mitjanía.

Resulta, doncs, una ciutat injusta.

Per injusta, cruel en l'oblid dels seus millors fills.

(1) Vegi's el número anterior de L'ESQUELLA.

Abandona els seus pensadors a llur solitud malenconiosa.

A l'entorn de l'estudiós, de l'actiu, dalt de les capelletes l'estat major de la Tonticracia atalaia—per a la baixa crítica—la lluita d'una intel·ligència, d'una voluntat contra obstacles quasi insuperables sense una decisió heroica de vence'ls.

I tots els mantegues organitzades, tots els depotenciats, tots els desfosfats d'ànima i de cos, s'apleguen per a una guerra estranya,—tàctica expressament d'aquí: la guerra del silenci.

VII

O lo que equival: l'insult groller sota l'anònim.

Un català dels nostres dies fa esforços meritissims per a filosofar per compte propi; predica un dia i un altre dia l'amor a la cultura, i predica amb l'exemple; decideix consagrar-se heroicament a les coses de l'esperit, i amb enciclopèdica activitat cuida de detalls de publicació, d'ordre en els estudis, medita relacions sempre més amples entre'l seu país i les nacions civilitzades, es fa notar a l'estranger..., i per recompensa de tot això és qualificat d'atrabilari, d'ignorant.

Aquest cas d'ingratitude és exemplar.

Guerra sorda, desenrotllada segons aqueix lema: «Segar l'herba sota els peus». I un soplux per a cada *segador*.

VIII

Esperits així fets, empetiteixen totes les situacions i cada home i cada cosa.

El rei Midas tocava, i tot ho convertia amb or. Ells—diria un meu amic—toquen, i tot ho converteixen en... Us està present, ara, el mot de Cambronne, oi?

Riallers, esquifidets, el món sembla que no tingui per a ells més que una dimensió. Rebaixen perquè són baixos i envileixen lo més august perquè són vils.

Es que no acaben d'odiar! Aquí està el cas curiós... I és que ni això poden.

IX

Odio tot això. Odio el gasetiller d'enciclopèdica imprecisió i ignorància, extraviat en la literatura; odio la bàrbara rialla del filisteu; odio el rimaire que fa son ideal de cantar com un aucell i no com un home; odio tot home que omple el seu cervell de pompa més que de força i el seu cor és una perllongació i com una dependència del seu fetge.

I m'entristeix, m'ofusca, em desespera, el predomini dels tontos, del Tibidabo a Ataraçanes. No sé concebir com pugui subsistir així la ciutat estimada. I, en el cas de valorar, d'haver de triar entre el Poble nostre i l'intel·lectualitat, sense dubte, crec que la preferència hauria d'ésser acordada al primer, contra la segona. Aquell va bastint una Església, mentre els intel·lectuals—ignorantíssims, apart d'excepcions que ja tinc fetes públicament—s'entretenen en les capelletes.

L'INGENUA

—La mamà no'm vol vestir de llarg fins que faci la primera... Ara vèu, què té que veure la comunió amb les pantorrilles?...

Cap de nosaltres—si no obcecats per una vanitat estúpida—deixarà de reconèixer que l'intel·lectualitat catalana lluiria si es sabés incorporar aquella força, aquella idealitat serena i aquella inexpressada Aspiració del Poble de Catalunya.

Entre un dels nostres obrers, dels nostres marners, dels nostres pagesos, i un dels segadorets que he tractat de senyalar aquí, qui no triaria?

Homes que fingiu aquí dedicar-vos a les coses de l'esperit! No hi renunciieu, emprò apreneu, apreneu sempre, apreneu constantment del mariner, i del pagès, i de l'obrer, mestres d'una ciència d'energia i bondat, totalment ignorada de vosaltres.

X

Por supuesto, que en el pecat, ja teniu la penitència.—La viva, forta poesia de l'història de Catalunya, encara no

ha pogut inspirar-vos, segadorets. Esteu negats per a tot lo que siga admirar en aquest món, i viviu tristíssims dins les vostres capelletes. Desconeixeu çò que siga una casulla rajant de perles del sacerdot qui oficia en l'únic temple al qual no tindreu accés mai, pobres escolanets!

Si; lo millor de l'ànima catalana, lo més fort, lo més digne d'ella, no ha pogut ésser pensat aquí; entre catalans, no ha pogut passar a ésser Idea. El sacrifici reial a Muret, la Tragedia de Poblet, el Ritme de Garraf, la lluita per l'Arxiduc—amb totes les altres coses que han passat i que encara avui passen a la nostra terra, formen un capital espiritual raríssimament us-de-fruïtat. Quina misèria!

De lliçons de Valor moral—de Coratge,—n'està plena l'història del nostre poble. Doncs, com és que l'Intel·lectualitat nostra és covarda? Aquesta antinomia evident serà sempre una de les coses més desconcertants per a tot-hom que aquí a Barcelona pensi.

Viatgeu per Catalunya, visiteu la Costa, sobre tot. Trobeu gent franca, oberta, noble, i us venen ganes de dir: «Amb un temperament així, com el d'aquest mariner, una intel·lectualitat, en aqueix cervell adormit, prosperaria forta, magnànima, ardenta»... Intel·lectuals, intel·lectuals, —escolanets, segadorets de l'herba *contraria*! Veus-aquí lo que us manca: un fort, un magnànim, un ardorós temperament de mariner de la Costa Catalana.

DIEGO RUIZ

(Seguirà)

El dolç viure d'un bè de Pasqua

El senyor Genís era un ferm català que s'havia tornat amic de tot lo tradicional de la terra. Per Corpus, seguia el curs de la processó; per Sant Jordi, anava a l'Audiència; per Sant Pau, comprava l'indispensable tortell; per Santa Magdalena, menjava l'«avellana plena», i, per Sant Ponç, se deixava caure al carrer del Carme per a proveir-se de les clàssiques herbetes. A l'arribar la Pasqua florida, no és estrany, doncs, que anés a comprar el bè.

Va anar a comprar el bè, el senyor Genís; un xaiet petit, rodonet, tendre i mansoi com un gocet falder. Un bè exemplar, model de la raça, que li va costar catorze pessetes, però, tant pacient i tant ple de bonhomia, que la seva sola estampa moral, la seva *ficha* antropomètrica, en valien moltes més.

Tots els bèns que's compren per Pasqua, quan se troben separats del ramat i lluny dels prats de pastura, s'ensopeixen, se migren, i comencen a belar d'enyorament. El bè del senyor Genís semblava d'una altra casta. Desde'l passeig de Sant Joan, on varen firar-lo, fins al carrer de les Tapies, domicili del seu nou amo, va anar seguint, sense corda, alegroï, content del dolç viure que pressentia.

Per a nosaltres, que coneixem a fons la psicologia, vida i miracles del senyor Genís, no n'hi havia cap, de misteri, en aqueix mode de portar-se de la resignada bestia.

El pobre bè seguia d'aprop al comprador, ensumant-lo, fregant-li de tant en tant les orelles a les calces, com si tota la vida haguessin viscut plegats o com si hagués sigut criat en els seus propis pits.

I això és que'l bè sentia l'olor de la verdura. El senyor Genís era vegetarià!... Acostumat a menjar no més que cols i bledes, per obra i art d'un severíssim règim tot Natura, la seva persona traspuava una tal aroma de llegum i d'hortalica, que era l'encant dels animalets vegetalistes...

La tradició senyala que'ls bèns que's compren per Pasqua florida es maten per Pasqua granada.

Però... lo que són les coses: a l'arribar la segona Pasqua, la granada, el senyor Genís va recordar-se que ell i tots els de casa seva eren convençuts vegetarians.

Si el credo naturalista li prohibia menjar el bè, per a què matar-lo?... I, si no'l podia matar, per a què engreixar-lo?... I, si no'l podia engreixar, per a què l'havia comprat?

Aleshores va pensar en vendre-se'l.

Però això va ésser un absurde més de la seva decandida *psiquis*, una il·lusió momentània, un impossible, una utopia. L'home, de mica en mica, sense adonar-se'n, havia posat estimació a la bestiola, i així com no's trobava amb prou cor per a matar-lo, tampoc se veia amb prou fetge per a treure'l de casa.

Així és que la cosa va acabar com era natural que acabés. El senyor Genís va fer construir una barraqueta pel bè a la galeria; li va posar un collaret de color verd esperançista, del qual penjava una campaneta d'argent; li va comprar un jaç de miraguà; se va aconduir amb un gitanet per a que l'esquilés un cop cada temporada; li col·locà unes genolleres de cuir per a que, quan el duia a passeig, baixant l'escala, no's dongués cap camallada en els graons; i, per fi, va batejar-lo amb el nom simbòlic de Falp i Plana.

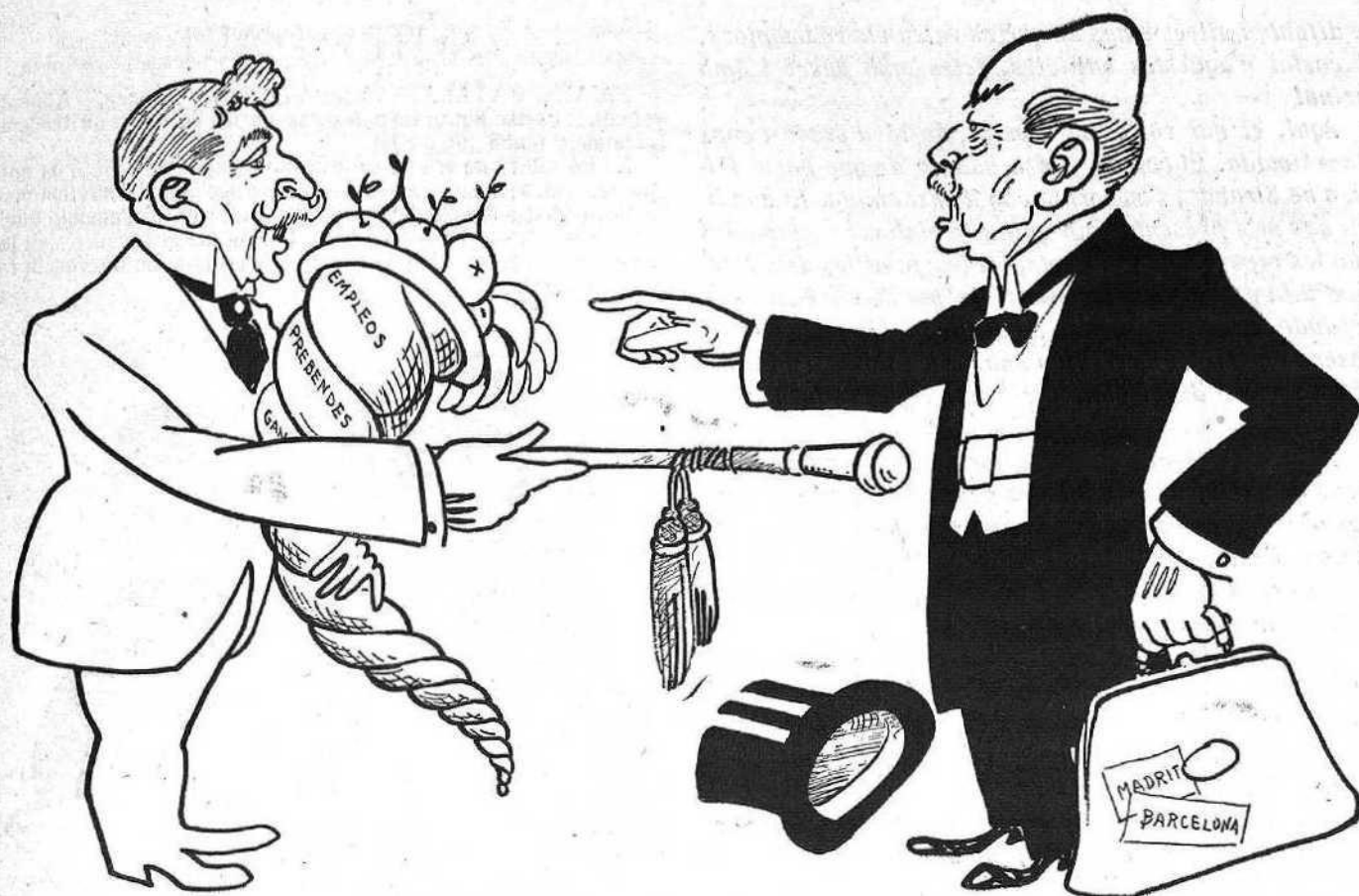
Així, ben peixat i ben tip, el bè del senyor Genís va anar vivint molts anys, fins que va morir de vellesa.

Al cap-de-vall, la família dels nostres amics vegetarians,

EL DOCTOR DIEGO RUIZ

Un dels intel·lectuals més fosfatats, més fosfatistes i més fosfatadors de Catalunya.

TIQUIS-MIQUIS MUNICIPALS

—Veu, don Joaquim, si n'he fet de feina en dos dies d'interinitat?
 —Bravíssim, don Josep!... Però són verdes; ja'm cuidaré de tornar-les a l'hort, totes aquestes fruites.

era nombrosa; i és allò que deia el tros-de-pa del senyor Genís:

—Alabat siga Déu!... Allà on ne mengen set, ne mengen vuit.

FRA NOI

L'ILLA BLANCA

LA FORÇA DE L'ENSAIMADA

Els habitants d'aquesta ciutat d'Iviça, com solen ésser els habitants de totes les illes habitades, són gent que fan el seu fet, sense crits i sense exaltaments. Es lleven, van a la seva feina, dinen i tornen, i a dormir. A no ésser per les tres dotzenes de ciutadans que hi ha a tot arreu que'ls hi agrada retirar tard, en essent a les deu del vespre no's veuria una sola ànima, en aquests carrers argentats. I a no ésser per algun cafè on van cantant els números del quinto—la nina bonita (el quinze), amunt i avall (seixanta nou), els anys del Manelet

(trenta tres),—com un gemec d'agonitzant que's planyés de la seva sort, anant comptant els minuts de vida an aquella hora de nit, això seria una badia voltada de tombes fenícies.

Però ve que un jorn es fan eleccions, i aquests homes, tant reposats, comencen a anar d'un lloc a l'altre; comença a animar-se el cafè; es veuen passar electorers com rates emmetzinades; es veuen passar volant, perseguits com conills de bosc, i lo que abans era un estany, així que arriba el mestral del jorn d'haver d'anar a votar, sembla una illa que trontolli, com terra espiritada.

Les eleccions, a tot arreu, porten el seu bullit i el seu tràngol. Per això les fan: «Per a moure les masses». I, per a moure aquestes masses, tots els pobles tenen enginyers, que uns cops són lícits i altres... tampoc; però, siga com vulga, constitueixen la llibertat de l'elector, i l'elector, lliure com és, es deixa influir o es retreu, segons l'atractiu de l'enginyer amb que'ls hi fan els mirallets aquells que'ls tenen de fer feliços.

Aquí a Iviça, aquesta força, aquest enginyer, o aquests mirallets, els tenen les... ensaimades.

Sempre havíem tingut l'ensaimada per una pasta inofensiva, plàcida, honesta i recatada; una pasta que tenia el dò de no fer bé ni fer mal; una cosa flonja i tova, que no portava malícia; però aquí hem vist, amb admiració, que aquesta tal ensaimada, té una força d'impulsió, un convenciment polític que, rien-vos de les rodes, votis

de difunts i altres eines de què es valen els redemptors, al costat d'aquestes butllofes, fetes amb sucre i amb farina!

Aquí, el qui vol ésser diputat, ho té d'ésser a cops d'ensaimada. El cop de pedra balear, de que parla Plini, o bé Strabon, s'ha tornat cop d'ensaimada. El candidat que no's presenta amb quinze o vint mil ensaimades i no les reparteix an els vots, i a les famílies dels vots, i als difunts dels que tenen vot, ja pot donar l'acta per perduda. Sense ensaimada no és ningú. L'home que està desensaimat, que no tracti d'anar a les Corts. Podrà ésser un home digníssim, però mai representarà al seu poble.

Aquí, els forners, quatre jorns abans encenen els fornons com a inferns, i hi fiquen pasta, i vinga més pasta, i quan n'han cuït unes quantes mils omplen carros i carretons i surt el carregament per als poblets, amb els electors al darrera, per a vigilar aquell mannà que'ls hi té de dur la victòria.

L'ensaimada, pel camí, s'asseca, és clar que s'asseca; però l'elector no mira prim. L'elector, lo que vol, que n'hi hagin. Les depositen an els col·legis, les fan vigilar com a presos, i així que arriba el moment patriòtic i solemniat d'anar el ciutadà a la lluita per a defensar els drets de l'home, obren les portes als votants, i, davant d'aquella muntanya de rodonetes daurades, s'obren els vots com flors a l'Abril, i els pobles, entondrits, sempre guanyen.

Hi hà votant que votaria fins al moment d'indigestió; ventrells com urnes electorals, on hi poden arribar a cabre una dotzena de pastes, de conviccions per arrelar, però que acaben per arrelar-se; homes-dipòsits que, al menjar-les, és lo mateix que si combreguessin amb l'idea del que les paga.

I lo cert és que aquell que indigesta ho fa pel bé de l'indigestat. La benhaurança dels súbdits, no sempre's pot haver a les bones. S'ha d'afavorir a l'elector, anc que siga atipant-lo un jorn. Que mengi i voti, o que mengi i calli, si vol ésser feliç com desitja, i el pagès va tant cansat que, si li reparteixen programes, acaba per dir «Atipa'm, avui, i lo del demà ja'n parlarem»; i amb la papereta a l'esquerra i l'ensaimada a la dreta, compleix i menja, d'un sol trago.

L'ensaimada, doncs, és l'amulet que recomanem als candidats de per tot on hi hagin eleccions. Aquí, a Iviça, les ensaimades han vençut als conservadors, als lliberals, als cabdills i a tot-hom qui ha volgut donar ordres. De fóra els deien «Voteu a fulano», i els d'aquí, cop d'ensaimada!

Aquí es pot dir, d'un diputat, «Ha guanyat per deu ensaimades». Les ensaimades són trumfos.

I aquí teniu com una pasta tant flonja i tant inofensiva, pot influir en l'esdevenidor de tot una diputació, i a voltes de tot un poble.

XARAU

NOTES D'ART

FAIANÇ CATALA. — *Exposició Enric Galwey.* — Aquesta vegada el nostre pintor de paisatges olotins ha sofert un descens. Lleialment tenim que dir-ho.

En les teles que ara ha exposat no fa més que repetir la nota cap-vespral, sense afegir res de nou a lo que abans li havíem vist. La poca transcendència de l'assumpte i la manca d'emoció que's nota en la manera d'interpretar-lo, fa que, malgrat veure's en les teles la mà experta d'un veritable paisatgista, no interessin tot lo que caldria.

APARIENCIES

— Os hais fijao?... Paice una siñorital...

En Galwey podria dir-nos quelcom més de lo que'ns ha dit, si posés més cura en escollir el motiu i el pintés amb aquella fè i sentiment que són precisos per a que les obres d'art no siguin sols entreteniment dels ulls.

De la poesia que's desprèn de tota visió de la natura, a l'hora que en Galwey se mostra més aficionat a interpretar, ell no'ns en fa veure gens.

Tota la seva traça de dibuixant i de pintor experimentat la donaríem per un poc d'encís ingenu que'ns parlés a l'ànima.

APARIENCIES

—Mireu-se'!!... Sembla un «quinto» de debòl...

Regoneixem en el nostre artista les millors qualitats per a fer obra excel·lent, però no hi posa el coll; heus-aquí tot. I és llàstima, perquè sense esforçar-s'hi, no més seleccionant entre la seva producció, arribaria a fer-nos sentir quelcom que mereixeria les nostres lloances incondicionals.

SALÓ PARÉS.—*Exposició de retrats, d'en Juli Moisès.*—Heus-aquí un artista d'innegables qualitats, que ha fet una bella demostració de lo que val. La pintura d'en Juli Moisès té un gran tirat a l'escola moderna castellana. Una mateixa cura en els detalls, igual tonalitat amb falsa patina, un modelar pacient i una mel·langia en les actituds, que recorden altres mestres joves. Això no vol dir que li manqui personalitat. Lo que més ens entusiasma, d'aquest pintor, no són precisament les seves obres en conjunt: són fragments d'elles. És impossible trobar més realitat que la que en Moisès troba en certs detalls d'indumentaria, així com trobar més correcció de dibuix en alguns braços i mans dels seus personatges. En canvi, no sempre, en les cares especialment, arriba a donar-nos la sensació de vida que convindria.

En alguns rostres de dona abunden les dureses, que l'afany detallista li fa posar, amb evident perjudici de la bellesa.

En altres, com en el del jove de la capa, per exemple, ens admira per la discreció de la factura, que, essent acurada, no arriba a migrar-se per sobra de detalls.

En fi, val la pena d'anar a can Parés i posar l'atenció deguda en aquelles pintures que, si bé no són pas del tot definitives, sugestionen fortament.

P.

L'ànec salvatge

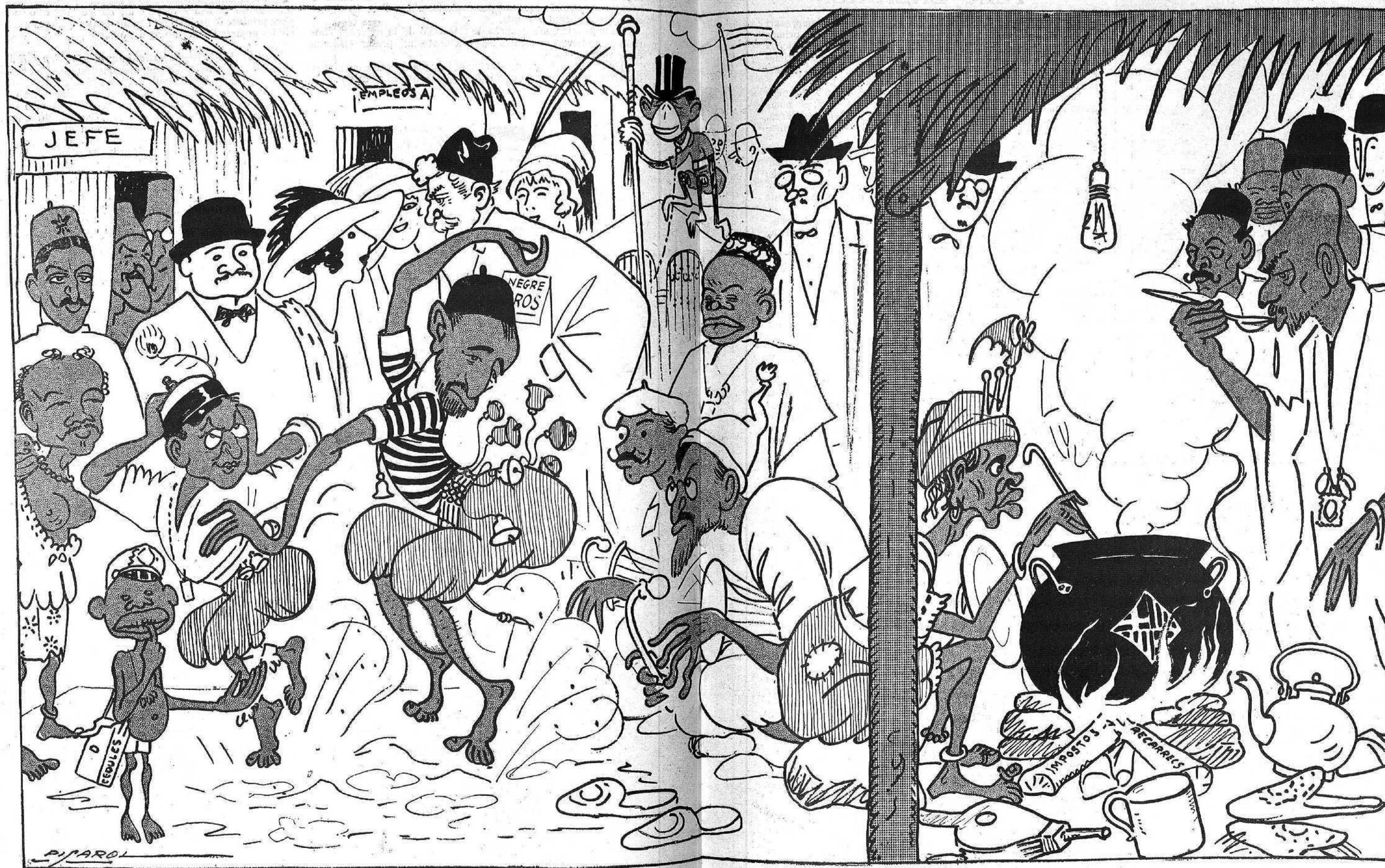
Sense comptar l'espectacle magnífic que'ls vols del seu magnífic monopla ens ofereixen, devem, els barcelonins, an en Poumet, l'haver donat als nostres professionals del sabre un nou tema per a exercir la seva industria.

Un amic ha rebut, aquesta setmana, una carta. A l'obrir-la i mirar el peu no recordà conèixer poc ni molt a la persona que la firmava. Se disposava, l'amic, a asseure's a taula per a dinar, quan la minyona li féu a mans la missiva, escrita en els termes que van a veure.

Diu així:

Distingit senyor:

És amb la plena confiança d'ésser comprès, que'm dirigeixo, avui, a vostè. Penso establir a Barcelona un servei digne de la nostra ciutat estimada i de la seva alta protecció. Haurà notat que si arriba un automòbil a un incident desgraciat, una pana inesperada, es troba un cavall disponible per a remolcar el carruatge al seu punt d'origen. Sumis, obeeint a la vèu de l'amo, arrastra el cavall uns dotze o uns vintiquatre cavalls, si tant convé. La facilitat amb que, tractant-se d'un automòbil, s'arreglen les coses, esdevé greüsim inconvenient si en comptes d'ésser un auto és, l'accidentat, un aeroplà. De què li serveixen els cavalls a l'aviador, si té la desgracia de que, a una alçaria de cinc-cents metres, se li pari el motor, de cop i volta? Tenint present aquest cas, i després d'unes setmanes de cavil·lacions i seriosos estudis, m'ha vingut l'idea de fundar una societat per accions, quin principal i únic objecte serà l'deducar unes dotzenes d'ànecs salvatges, que tindran per missió, un cop ensenyats, el socórrer i ajudar als aeroplans en pana. El propòsit, com no deixarà de reconèixer, no pot ésser més enlairat. És per a menar a bon terme l'empresa, que sol·licito la seva ajuda. Pensi en la novetat de l'assumpte, tant com en la seva magnitud. No oblidí sobre tot que, si no deixarà Pegaso

EL SENEGAL A BARCELONA

Tribu dels Muni.—Treballen admirablement la fusta, el suro i els negocis.
(Raça de color indefinit, resultat de rentar-se amb aigües brutes).

JULI VALLMITJANA

Autor de la celebrada obra «Sota Montjuïc».

llavor per a substituir-lo, ens toca a nosaltres, homes de ciència i de progrés, vetllar pels fills del nostre temps. No oblidí, per a decidir-se, el nombre d'aviadors que, agraits, ens donaràn les gràcies per haver-los salvat la vida i l'aparell...

La carta segueix encara, sempre amb els mateixos tons eloqüents i persuasius. L'amic la llegí, satisfet, d'un cap a l'altre.

Havent acabat, digué, somrient, a la criada:

—La persona que l'ha duta?...

—Espera resposta.

—Home o dona?

—Home, i, per cert, mal vestit.

—Dongui-li això.—

L'amic es tragué del porta-monedes tres pessetes, que entregà a la minyona.

Per tres pessetes entrava de comanditari en la novella fundació.

Tres pessetes!...

El preu d'un ànec.

Boy

TELO ENLAIRE

LICEO.—Ja hi tornem a ésser. L'activitat de l'empresari Volpini haurà fet que aquest any les portes de nostre primer teatre hagin restat obertes sis mesos, i les portes del «Liceo» obertes, fan menjar a molta gent; així és que vagi nostra primera felicitació per a l'actual empresari Volpini, que, dit siga de pas, ha deixat el lastre un poc antipàtic dels Guàrdia i C.^a

La temporada de primavera s'ha inaugurat amb *Aida*, però quina *Aida*! La veritat, que no esperàvem altra cosa; els noms prestigiosos de Gagliardi, Guerrini i Viglione Borghese, eren, per a nosaltres, garantia d'èxit, i l'Scampini i en Brandi consagraren, diumenge a la nit, la fama de què venien precedits.

Dubtem que actualment pugui trobar-se una òpera més apropiada que *Aida* a les facultats de la senyora Gagliardi, com també dubtem de trobar una *Aida* com la Gagliardi. La seva veu dolça, envellutada i potent, fa que s'escolti amb veritable devoció el concertant del segon acte i el duo del tercer: dos triomfs sorollosos per a la senyora Gagliardi.

L'Scampini, encara que no té la potencia de veu que's necessita per a l'*Aida*, és tenor de gust i bona escola. Dels demés no cal parlar-ne, perquè ja'ls hem elogiat, com se mereixen, altres vegades.

El veterà Mancinelli, portant l'orquestra amb el mateix braó d'un jove de vint anys.

Fins aquí, tot bé; ara lo que mereix fortes censures és la presentació; aquelles decoracions macarròniques no són per a un teatre de l'importància del «Liceo»; fóra la del tercer acte, que feia un poc d'efecte, totes les demés no podien anar ni amb rodes.

Per a dimecres era esperat amb expectació el debut de nostra paisana, la cèlebre Barrientos. Se diu que cantarà *Sonámbula* i *Hamlet*.

ROMEA.—De bon èxit pot qualificar-se l'estrena de la nova comèdia de M. Gervidon, *Un negoci de oro*, en la que s'hi satiritza amb bastanta fortuna la vida dels que pateixen la fam dels quartos. Amb tot, va semblar-nos que la tal obra és més interessant que ben construïda. Volem dir amb això que ni la psicologia dels personatges és prou versemblable, ni algunes escenes poden recomanar-se per la seva lògica arbitrària.

L'adaptació dels senyors Sotillo i Gutiérrez, fluixeta.

L'execució, voluntariosa per part de tots i especialment per lo que's refereix a les dames i als artistes Larra, Giménez i Guitart.

ELDORADO.—S'ha traslladat a aquest teatre la celebrada companyia sarçuelera que dirigeixen els acreditats Pepe Angeles i Julià Vivas.

Per ara, compten les funcions per èxits.

Les obres més aplaudides, durant la setmana, han sigut *Los cadetes de la reina*, *Alma de Dios*, *L'alegría del batallón* i *Molinos de viento*.

Per a molt aviat s'anuncia una interessant estrena: *Las mocitas del barrio*.

Sembla que, per fi, «Eldorado» ha trobat el gènere que li convenia, i no és aventurat creure que la companyia arrelarà.

NOVEDADES.—Amb *La generala*, la xamosa opereta del mestre Vives, va debutar la companyia del «Teatro de la Zarzuela», de Madrid. Fou un èxit per a tots, i molt especialment per al seu director, senyor Ferrer, que és un bon comediant en la corda còmica, i per als reputats artistes Lluïsa Rodríguez, tiple, i senyor García Romero, tenor, ja ventatjosament coneguts ambdós del públic barceloní.

En *La Dolores*, l'òpera del mestre Bretón; en *El barbero de Sevilla*, i en *La hija del mar*, que és una bonica sarçuela per als paladars fins, s'hi han guanyat, també, bones ovacions.

Per a aquesta mateixa setmana anuncia l'empresa una novetat de bastant interès: l'estrena de *Si yo fuera Rey!*, obra en dos actes de l'aplaudit mestre Serrano.

NUEVO.—*El gitanillo* és un aixirrit passa-temps líric, molt ben escrit i ple de situacions gracioses. Ademés, la senzilla trama desperta prou interès per a no eusopir a l'espectador.

Afegeixin an aquestes ventatges l'amaniment d'una musica lleugera i agradable, de brillant instrumentació, com ho és sempre la de l'inspirat mestre San José, i els donarà per resultat un èxit més que falaguer.

Per alguna cosa aquest *Gitanillo* havia sigut premiat en un concurs de comedies!

En l'interpretació, cal remarcar la tasca de tots.

NOTES DEPORTIVES

DE FOOT-BALL

El «Barcelona», diumenge passat, va guanyar el campionat de Espanya, en un partit renyidíssim que jugà contra el «San Sebastián». Abans havien jugat dos partits més, sense que la victòria es decidís per cap dels dos. Aquesta circumstància feia que hi hagués una gran espectació per part del públic i un gran interès per part dels jugadors durant la renyida lluita.

Varen guanyar els nostres. Varen guanyar, malgrat la formidable empenta del *team* contrari. Foren heroics els nostres jugadors. Els simpàtics onze del «Barcelona» tenen de curiosos que, quan sembla que han de perdre, guanyen. La superioritat de l'enemic els hi dona coratge. Hi ha en ells com un frenesí que's desperta a la primera contrarietat que reben i allavors fan prodigis.

Nosaltres ens vàrem entusiasmar durant la primera part del partit, après del *penalty* que'l jutge de camp va concedir contra el «Barcelona», al veure l'escomesa verament terrible que'ls davanters empenien contra la porta enemiga. Fills meus, quina manera de córrer, quina manera de passar i quin embull armaren enfront de la porteria dels del «San Sebastián», que's defensaven com espiritals! Dos *goals* seguits, entrats pels nostres, entre un bosc de cames i el prodigiós copsar del porter contrari, els hi valgué una imponent ovació.

En la segona part l'interès va decaure. El nostre Napoleó futbolístic, l'Amecha, ordenà la defensiva. Ens sembla, profans com som, que tanta prudència privà que la victòria fos més esclatant, car malgrat la reducció que sofrí la línia d'atac, que restà reduïda a quatre davanters, sovint aquests arribaren a comprometre seriament l'inviolabilitat de la porta enemiga.

El públic cometent excessos d'apassionament i fent i dient coses que desdiiuen de nostra cultura; més, que hi farem!, sembla que per ara tots els públics del món devenen incivils

enfront les lluites violentes, siguen les que siguen. Aquí encara no hem apalicat a un *refere* per patriotisme, com han fet a París.

L'enhorabona al simpàtic club local, i un aplaudiment als admirables xicots de Basconia, que, ademés d'ésser uns valents jugadors, canten el *Guernikako Arbola* a les postres d'un banquet. Per a ells seràn les nostres millors remembrances. Fins a revèurer.

ESQUELLOTS

EL director d'*El Liberal*, don Lluís d'Oteiza, és un senyor que's dedica a esmenar la plana a tots i a tot-hom. Però, de vegades, li passa allò de *al maestro, cuchillada*. Es a dir que s'agafa els dits, parlant en la nostra llengua.

I, sinó, vegin.

Se burlava l'altre dia d'*El Diluvio*, cosa, per altra part, molt lloable, i deia:

«Los señores de *El Diluvio* no saben que existe una república llamada San Salvador.»

Ni nosaltres tampoc, senyor Oteiza. De El Salvador, sí, que ho sabem. Això dels sants, deixi-ho per a *El Correo Catalán*, i la geografia, per an Reclus.

DIUEN de Filadelfia que'l preu dels ous havia arribat a pujar fins a 2'25 francs dotzena, i encara amb prou feines, per aquest preu, podien obtenir-se ous frescos.

La població es preguntava, desesperada, a què obeïa aquell escandalós augment.

Era que les productores del gènere—gallines de sí—s'havien associat valentment i volien fer valer els seus drets, demanant més salari o menys hores de treball?

S'havia declarat una vaga general d'oueres, o un *lock-out* de gallinares?

Rès d'això.

La causa d'aquella carestia era que, a conseqüència de les maniobres dels acaparadors, en els dipòsits frigorífics hi havien acaparats més de set-cents mil·lions d'ous.

Ja són ous!

Però les cuineres de Filadelfia, per això, no varen espantar-se.

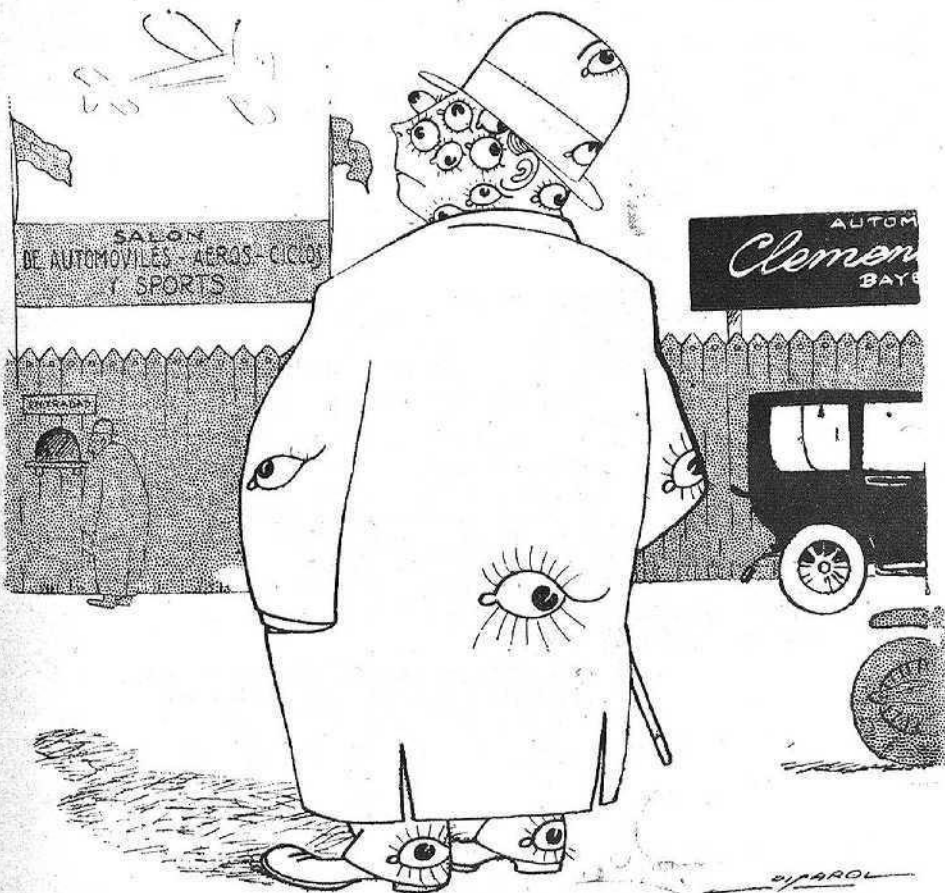
Per a fer la llesca als del *trust*, i amb l'ajuda del municipi—que deu ésser un municipi antípoda del nostre,—varen enviar a cercar ous a altres ciutats, els quals se vengueren per tot Filadelfia, inclús en una barraca a propòsit davant del palau municipal, al preu de 1'25 francs dotzena.

Amb això diu que han lograt estalviar una forta suma, i que'ls acaparadors fecin una bona truita.

QUAN llegim que «Don Modesto», «Don Pío», «Don Severo», en «Dulzuras», o qualsevol altre catedràtic en ciencia tauròmaca, diuen que'ls braus no'n són, ens vénen ganes de riure.

No surten mai a la plaça que no hi hagin desgracies, i encara no'ls troben braus?

Pot-ser voldrien que fossin uns Bonnot!

A L'EXPOSICIO DEL 'TURO-PARK'.

—Automòbils per tots cantons, màquines voladores enlair... Aquí sí que és qüestió de fer l'ull viu!

Ademés, la cullita de ferits i de morts, va bé, aquest any. A Madrid, diumenge, va haver-n'hi tres: un per establiment. Per cert que a un d'ells, anomenat «Avia García», el brau, amb les banyes, li va fer un viatge circular pels voltants del cap. Tot un tall que comença a un costat de boca i acaba a l'altre. Podia fer-n'hi dos més i, un cop cosits, hauria semblat aquell anunci dels pneumàtics «Continental».

EL marquès de les *Cinquillas* ha regalat cent duros al rector del Poble Nou.

Amb tal motiu, a la processó de la pròxima setmana santa hi podran anar cent armats més.

Perquè, a duro per *barba*, no n'hi hauràn pocs, de jueus de Pekin, que's prestaràn a dur *casco*!

ELS regidors de Sevilla han fet greus denúncies contra dos companys de consistori.

Ara va bé.

Quin dia es decidiran els nostres a fer el cop de gracia dels col·legues de Sevilla?

Esperem-nos, asseguts.

Els nostres s'accontenten amb ésser regidors *sevillanos*... i res més.

L'ex-regidor senyor Grañé, en un teatret de barriada, va interpretar l'altre dia un principal paper del drama *Don Joan de Serrallonga*.

Hi hà gent que no hi pot fer més.

Els agrada *representar* tota la vida!

Lo que és de bimbos, se'n han passejades ben poques, aquesta Setmana Santa. Creiem que no més dugues.

La del Senyor Esteve, que llençarem nosaltres a la circulació, i la d'un tipus que no sabem si era estudiant de Vic.

Baixava rambles avall, amb la trona ensorrada fins a les orelles.

L'home ja anava esverat, al veure que era tot sol.

Un *limpia* li va fer:

—Guau! Guau! Guau!—

I l'home fugí astorat.

A GRAIM l'atenta invitació que'ns ha enviat l'associació cooperativa obrera «El Reloj», amb motiu d'inaugurar el seu edifici social.

Com que's tracta d'un *vi d'honor* i nosaltres sols assistim als *vi-carbonats*, per això no l'utilitzarem.

De totes maneres, grans mercès... i moltes prosperitats.

EN un periòdic de Madrid llegírem la nova de que, a primera hora de la tarde d'un dia de l'actual mes de Març, un conegut marquès i un distingit capítol d'artilleria varen canviar-se tres bales.

Tres bales!... I no se'n donen vergonya, aquests dos ganacs? Calculin com poden fer-se coses serioses a Espanya, si els homes més plens de genit encara juguen a bales!

EN Romanones ha expressat a tot-hom la seva satisfacció perquè, gracies a la política de tolerancia que segueix, ha sigut possible que sortís a Barcelona, sense promoure conflictes ni alteracions d'ordre públic, una processó que feia quaranta anys que no sortia.

Com se comprèn, el senyor comte ha volgut referir-se a la processó dels armats, que va celebrar-se la setmana passada.

I, com de costum, el senyor comte ha errat l'ídem.

No fa pas quaranta anys, de bon troç, ni tant sols la meitat, que un diumenge de Rams a la tarde, poguerem, els barcelonins, admirar la llegendària figura dels soldats romans, amb els corresponents centurió i capità manàia, al davant d'una processó que, sortint de l'església de Sant Francisco, va passejar-se pels carrers de Bilbao, Junqueres i altres d'aquella cèntrica barriada.

I si, deixant-nos d'història, ens poséssim a fer xistos, podríem afegir, encara, que «de més *armats* n'hem vistos».

EL nou president dels Estats Units ha prohibit l'ús de l'alcohol en els seus dominis de Casa Blanca.

Un altre argument a favor dels partidaris de la compra de agíles.

—Veieu?—diràn.—En Wilson prohibeix l'alcohol... i, si molt convé, beu aigua de Dos Rius i està ben gras i ben robust.

ELS figuerencs estan d'allò més atrafegats amb la preparació d'una festa artística en plena naturalesa.

Segons noves d'un *pagès* (Pous), regna en la capital empordanesa gran entusiasme per aqueix festival, que tindrà lloc per les fires de Maig i consistirà en unes representacions en català de *L'Arlesiana* i *Edip Rei*.

Bons llegidors, doncs, ja ho sabeu: cap a Figueres, per Santa Creu.

EN les processons del dijous sant va haver-hi *hule* i correugues forçades.

Era de preveure, perquè, ademés dels armats, hi havia molta policia i molta guarda civil.

Això vol dir que se la temien.

Nosaltres, al veure tantes armes, ja ho vàrem pronosticar.

I vàrem dir: —Ja la tenim *armada*.

SI hi hà algún espanyol que's proposi especificar amb tota claredat les festes oficials i les oficioses, els dies de festa que no més són mitja festa, les festes que no s'ha de treballar perquè és festa, i els dies que s'ha de treballar encara que siga festa, i no'n surt *festiguejat* de tanta festa, ja se li pot ben dir «Fes-te fum!».

Els que ho han entès millor són els obrers manyans, i cal felicitar-los per la seva franquesa.

En unes bases de treball pendants de discussió, i a l'objecte de fixar el jornal dels dies festius—que ha d'ésser abonat a preus extraordinaris,—declaren que han d'entendre's per dies festius:

En primer lloc, tots els diumenges.

I, després, totes les festes d'entre setmana, tant les oficials com les consagrades pel costum.

Així, homes!

Quan s'ha de fè una llei, o un reglament, lo millor és fer-ho amb tots els *ets i uts*. Si és cert que, parlant clar, la gent s'entén, no sabem què se'n treu d'anà amb embuts.

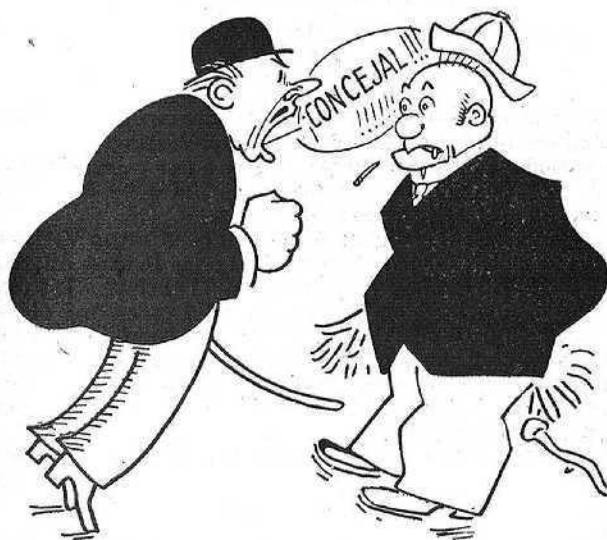
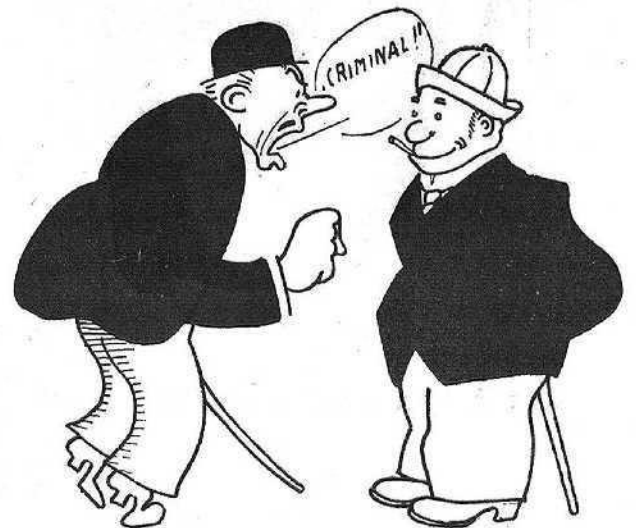
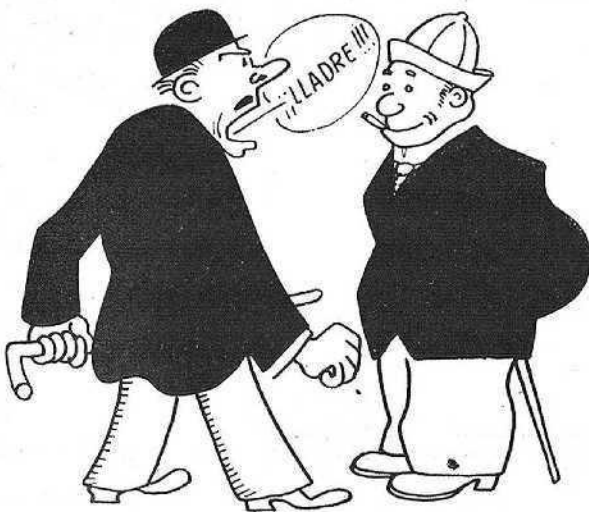
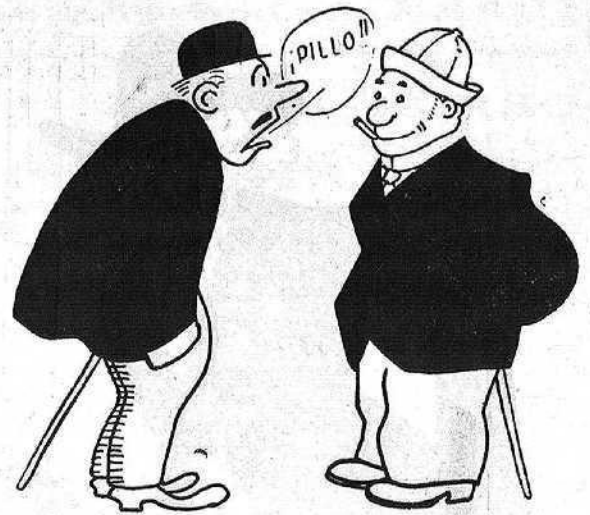
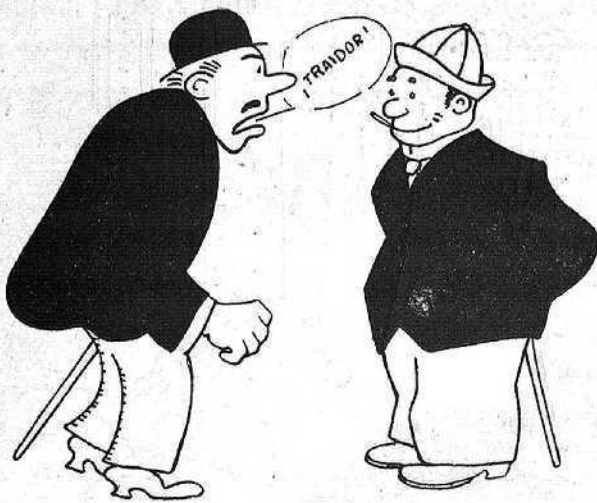
L'amic Picasso és a Barcelona.

Un amic nostre compra a la rambla un pom de peonies i les envia a la seva senyora.

L'amic nostre és molt arbitrari, i així, al donar-li les gracies pel present, respongué:

—Com? Flors? Allò són cols vermelles per a menjar.—

La senyora no demostra cap admiració.

LA DIGNITAT ELÀSTICA D'UN BON HOME

(Historieta en poques paraules..., però convincents).

EN PLENA EXCITACIO FERROVIARIA

— Ja pots posar al diari que m'entorno cap a Madrid.
— Voi dir?... Me sembla, doncs, que, si no cuita, haurà de dir an en Poumet que li deixi la papallona...

En Picasso advertí:

— Sabs, amic? Al país de la meua dona són vermelles les cols.
L'amic el mirà de reüll i contestà:
— Aleshore, amb la teua dona, anirem a descobrir el pol Est.

nosaltres aconsellem

als que hagin de fer un viatge
que'l facin en monoplà,
en auto, en bot o en tartana.

Hem rebut l'amable salutació d'un nou periòdic satíric, *Los Domingos*, que's publica a Madrid.

No tenim res que dir-hi, fora de desitjar-li molta sort.

Però, amb el títol que porta, el nou paper, ens sembla que hauria fet més fortuna a Cuba.

Allí els negres, que crec que tots se'n diuen, de *Domingo*, pot-ser l'haurien comprat.

UNA de freda i una de calenta.

Aquella vaga general que s'havia anunciat a Bèlgica pel dia 14 del vinent Abril—tal com ja prevèiem—va desfer-se com un bolado.

En canvi, és molt possible que a Barcelona, si no ha esclatat ja en aquestes hores, tinguem vaga carrilaire a curta fetxa.

Els motius provocadors d'aquesta vaga ja'ls ha fet públics la Premsa diària, especialment la de Barcelona i Madrid.

Per a fugir dels perills
i contratemps de la vaga,

Viu a París una senyora Delporte, la qual en els temps de la seva joventut, havia estat madame Paul Verlain.

Un periodista d'aquella ciutat, que ve a ésser una mena de «Duende de la Colegiata», és a dir, un que totes se les pensa, va anar a trobar-la i tingueren conferència.

La senyora Delporte digué: «Com l'estimava an en Verlaine! Al casar-nos, no's va emborratxar més, i erem feliços. Ail, després hi tornà. En Paul agafà el nostre noi i el clavà a la paret. A l'endemà'm donà una llisada; després volia cremar-me els cabells; després... demani! Això sí: quan estava serè, no feia res de mal; s'agenollava als meus peus i plorava, plorava... Un jorn volgué anar en busca i captura de l'Artur Rimbaud, aquell poeta estrafalari, sab?, i marxà a l'Àfrica... Tot ho publicaré en aquestes memories que preparo».

— Senyora, no seria millor que les tirés al foc i es posés a fer mitja?

Antoni López, editor — Rambla del Mig, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

JA HA SORTIT

2.ª EDICIÓ

SOTA MONTJUIC

per **JULI VALLMITJANA**

Un volum en 8.ª Ptes. 2

<i>Ricardo de León.</i>	LOS CENTAUROS, novela	Un tomo. Ptas. 4
<i>R. Pérez de Ayala.</i>	TROTERAS Y DANZADERAS, novela	» » 3'50
<i>Pío Baroja</i>	EL APRENDIZ DE CONSPIRADOR, novela	» » 3'50

NOVÍSSIMA

ORTOGRAFÍA CATALANA

VOCABULARI ORTOGRÀFIC

segons les NORMES DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

ordenat i anotat per **A. ROVIRA I VIRGILI**

Un volum en 8.ª, enquadernat. Ptes. 1'50

EUGENIO NOEL

REPÚBLICA Y FLAMENQUISMO

Un tomo, Ptas. 1'50

COLECCIÓN DIAMANTE

TOMO 116

PROSA EPISTOLAR

coleccionada por **J. GIVANEL MAS**

MARQUÉS DE SANTILLANA, MOSÉN DIEGO DE VALERA, FRAY F. GIMÉNEZ DE CISNEROS, HERNANDO DEL PULGAR, FRANCISCO LÓPEZ DE VILLALOBOS, FRAY ANTONIO DE GUEVARA, FRAY JUAN DE ÁVILA, DUQUE DE ALBA, SANTA TERESA DE JESÚS, FRAY LUIS DE LEÓN

Un tomo 8.º Ptas. 0'50

PRÓXIMAMENTE

M. A. RÓDENAS
DE LAS MAJADAS AL OTERO

J. GIVANEL MAS
DEVOCIONARIO POÉTICO

La setmana entrant fixarem el dia de sortida del número extraordinari de

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

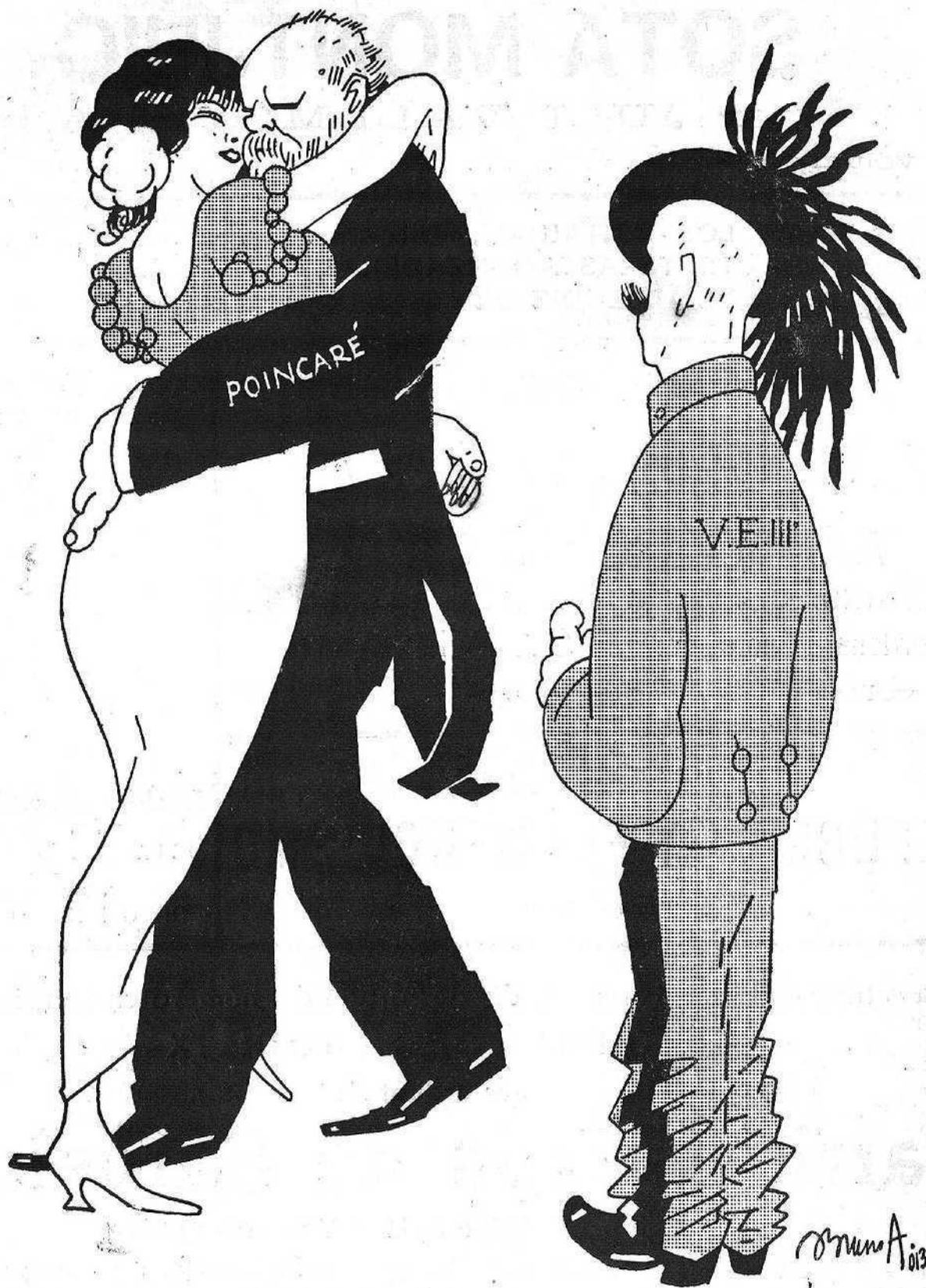
que dedicat als

Barris baixos de Barcelona

serà dirigit per l'escriptor **JULI VALLMITJANA**

en el que hi col·laboraran els dibuixants Canals, Pascal Monturiol, germans Oslé, Antoni Ferré, Joan Borràs, Josep Aguilera, Emili Tersol, Josep Costa i altres, i els escriptors P. Bertrana, Gabriel Alomar, Santiago Rusiñol, Marius Aguilar, Romà Jori, Nogueras Oller, Josep Burgas, J. Francesc Guibernau, Reventós y altres.

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuo o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extraviis si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponents se'ls otorguen rebaixes.

DE POLÍTICA INTERNACIONAL

La dança mediterrania.